

BHMagazino

31 ΜΑΪΟΥ 2009 | τ. 450

ΤΕΥΧΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Γη: ο πλανήτης που πληγώναμε

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΙ ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΕΝΑ «ΠΡΑΣΙΝΟ» ΜΕΛΛΟΝ

ΕΚ ΦΥΣΕΩΣ ΤΕΧΝΗ

Ασχέτως αν η τέχνη μιμείται τη φύση ή το αντίστροφο, η σύμπραξή τους μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη ζωή μας στις σύγχρονες **μεγαλουπόλεις**. Για αυτό και άλλα τινά της περιβαλλοντικής αισθητικής συζητάμε με την εικαστικό Ελένη Πολυχρονάτου. Από τη Μάρω Κουρή.

Το έργο της εικαστικού Ελένης Πολυχρονάτου (κάτω) είναι μια διαμαρτυρία για την καταστροφή της βλάστησης. Παρουσιάστηκε στο Eco Festival 2000, στον Εθνικό Κήπο (αριστερά).

ΜΑΡΟ ΚΟΥΡΗ

Μια ενδιαφέρουσα διεπιστημονική ημερίδα για την τέχνη, τη φύση και το περιβάλλον πραγματοποιείται στις 5 Ιουνίου 2009, Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος, στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Κατά τη διάρκεια της, η Ελένη Πολυχρονάτου, εικαστικός και

διδάσκουσα στη σχολή, θα αναφερθεί στο επίκαιρο ζήτημα της τέχνης και της σχέσης της με το περιβάλλον. Η δημόσια τέχνη χαρίζει ομορφιά και ξεγνοιασιά στην καθημερινότητα του πολίτη, όταν ο καλλιτέχνης έχει τη δυνατότητα να επεμβεί στον σχεδιασμό της πόλης αλλά και να δημιουργήσει έργα με οικολογική προοπτική.

Το κίνητρο που ώθησε την εικαστικό να

ερευνήσει τη θέση που κατέχουν σήμερα τα έργα τέχνης μεγάλης κλίμακας στο αστικό και στο φυσικό τοπίο πηγάζει από το θεμελιώδες ερώτημα για το ποια είναι – ή ποια θα έπρεπε να είναι – η θέση του καλλιτέχνη μέσα στη σύγχρονη κοινωνία. «Στις τέσσερις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάστηκαν νέοι τρόποι επικοινωνίας των δημιουργών με το κοινό» τονίζει η ίδια. «Μελέτσα τη θεματολο-»

γία αυτών των καλλιτεχνών σε σχέση με την κοινωνική τους ευαισθητοποίηση. Ο βασικότερος τρόπος καθιέρωσης του δημόσιου έργου τέχνης στην Ευρώπη και στην Αμερική είναι το “ποσοστό για την τέχνη” που δίνεται από τον προϋπολογισμό των δημόσιων κτιρίων και έργων. Η θέσπιση ενός τέτοιου “καλλιτεχνικού ποσοστού” έδωσε σε καλλιτέχνες τη δυνατότητα να συμβάλουν ενεργά στον πολεοδομικό σχεδιασμό και στη διαμόρφωση της ζωής στην πόλη με έργα ανάπλασης κατεστραμμένων εδαφών, ύδρευσης, προστασίας από πλημμύρες, δεντροφύτευση. Έργα που επιδρούν στην αντιληπτική ικανότητα και στην οικολογική συνείδηση του πολίτη-θεατή. Έτσι, στη Γαλλία του '70, στις Νέες Πόλεις (Villes Nouvelles), οι καλλιτέχνες συμμετείχαν εξαρχής στον σχεδιασμό του δομημένου περιβάλλοντος. Διαμορφώθηκαν κρήνες, χώροι ξεκούρασης και συνάντησης, περάσματα και μεγάλα δημόσια κτίρια από καλλιτέχνες που χρησιμοποίησαν αυτό το ταπεινό 1% για την τέχνη, σε συνεργασία με αρχιτέκτονες, κοινωνιολόγους και πολεοδόμους. Όλες αυτές οι παρεμβάσεις στις πόλεις συνδέονται, βέβαια, και με τις διανοητικές αναζητήσεις της εποχής».

Η χρησιμοποίηση του 1% για την τέχνη σε σχολικά και άλλα δημόσια κτίρια φέρνει τα παιδιά, τους εργαζομένους, τους μετανάστες και όλους τους πολίτες κοντά στη σύγχρονη τέχνη. «Στη χώρα μας σχετική νομοθεσία υπάρχει μόνο στα χαρτιά. Μόνο ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων προχώρησε στην υλοποίηση εικαστικών παρεμβάσεων στα νέα σχολικά κτίρια» δηλώνει. Είναι τουλάχιστον μια αρχή...

Εκτός από εκθέσεις, διαλέξεις και εικαστικές παρεμβάσεις, η Ελένη Πολυχρονάτου έχει ιδρύσει την ομάδα Artreeteam μαζί με τη γλύπτρια τοπίου Πάνη Σταθοπούλου και την εικαστικό και πολιτικό μηχανικό Λουίζα Σταθοπούλου. «Στόχος μας είναι η περιβαλλοντική τέχνη. Καταθέσαμε ένα σχέδιο για την καμένη Πάρνηθα το οποίο μόλις πέρασε το πρώτο στάδιο έγκρισης» μας εξηγεί.

«Κλέψαμε» μερικές σελίδες από τη διατριβή της Ελένης Πολυχρονάτου, στην οποία καταγράφει μερικά τρανά παραδείγματα του ρόλου που κατέχει η δημόσια τέχνη σε Ευρώπη και Αμερική, όπως οι «Υδατοδεξαμενές» (1971), ένα έργο του δικού μας Φιλόλα- >>

Το κατεστραμμένο πάρκο του Τέξας μεταμορφώθηκε σε έναν παράδεισο από την καλλιτέχνη Πατρίσια Τζόχανσον (επάνω). Η υδροδότηση μιας γαλλικής πόλης γίνεται από το γλυπτό «Υδατοδεξαμενές» του Φιλόλαου (αριστερά).

ου. Δίνουν νερό σε μια ολόκληρη περιοχή στο Βαλέντσε της Γαλλίας υπογραμμίζοντας τη λειτουργικότητα του δημόσιου έργου τέχνης μέσα στο αστικό τοπίο. Ανάλογη θέση έχουν τα έργα του ζευγους Κρίστο και Ζαν-Κλοντ, τα οποία με τις γιγάντιες περιτυλίξεις τους υψώνουν την καθηλωμένη στη ρουτίνα σκέψη του θεατή σε ένα άλλο επίπεδο πνευματικής εμπειρίας, εμφανίζοντας κάτι οικείο με έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο. Όπως ο ζωγράφος χρησιμοποιεί τα χρώματα, ο Κρίστο και η Ζαν-Κλοντ υποστηρίζουν ότι «χρησιμοποιούν» τα ίδια τα μέλη της κοινωνίας. Στο ίδιο πλαίσιο θα μπορούσαμε να εντάξουμε τις «Μπάλες» της γλυπτριάς Ιλόνα Νέμεντ στην κεντρική κοιλάδα του Λουξεμβούργου.

Το 1981 ζητήθηκε από την εικαστικό Πατρίτσια Τζόχανσον να «επαναφέρει στη ζωή» την κατεστραμμένη λίμνη του πάρκου Φέαρ στο Ντάλας. Η ακτή είχε διαβρωθεί, το νερό ήταν μολυσμένο και οι μόνιμοι κάτοικοί της ήταν λίγα πουλιά. Η καλλιτέχνης επέλεξε δύο άγρια φυτά του Τέξας για τις ανάγκες

Η παριζιάνικη γέφυρα Ποντ Νεφ μεταμορφώθηκε από κάτι γνωστό σε κάτι αναπάντεχο από τους καλλιτέχνες Κρίστο και Ζαν-Κλοντ (επάνω). Η ακτίνα λέιζερ είναι ένα ακόμη στοιχείο στην εικαστική διαδρομή του Ντάνι Κάραβαν (κάτω).

του σχεδίου της. Οι μπλεγμένες ρίζες τους χρησιμοποιήθηκαν ως μονοπάτια πάνω στο νερό, τα οποία απέτρεψαν τη διάβρωση της όχθης. Οι κάτοικοι είχαν επιτέλους πρόσβαση στη λίμνη και ο χώρος ανάμεσα στις ρίζες έγινε υδροβιότοπος για χελώνες, ψάρια και πουλιά. «Το κατεστραμμένο πάρκο μεταμορφώθηκε μέσα σε πέντε χρόνια σε λειτουργικό οικοσύστημα και αγκαλιάστηκε από όλους στέλνοντας ένα μήνυμα σεβασμού απέναντι στη φύση. Η λίμνη του πάρκου Φέαρ συνδύασε τον ιδεώδη κόσμο της αισθητικής με τη φύση. Το πάρκο αυτό παρέχει ζωντανά εκθέματα για το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Ντάλας» λέει η Ελένη Πολυχρονάτου. Όπως ακριβώς συμβαίνει και στα αμέτρητα δικά μας πάρκα...

Ενα ακόμη παράδειγμα εικαστικής παρέμβασης στον σχεδιασμό δομημένου χώρου είναι το έργο του Ντάνι Κάραβαν, ο οποίος, από το 1980 ως τις μέρες μας, διαμορφώνει το έργο «Μεγάλος άξονας του Σερζι Ποντουάζ» έξω από το Παρίσι. «Ξεπερνώντας οικονομικές, τεχνικές και διοικητικές δυσκολίες, το καθιστά ένα από τα μεγαλύτερα σύγχρονα έργα αστικού σχεδιασμού. Περιλαμβάνει τη γλυπτική σύλληψη, την αρχιτεκτονική τοπίου, την αστική οργάνωση, την πνευματικότητα, τη μεταφυσική και την εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών. Σε μήκος τριών χιλιομέτρων ο Κάραβαν περιλαμβάνει 12 σταθμούς υπονοώντας το μεταφυσικό νόημα του αριθμού: 12 είναι οι μήνες του έτους, 12 οι ώρες της ημέρας, 12 της νύχτας κ.ο.κ. Μέσα στην πνευματική αντίληψη, όμως, διαπιστώνουμε και την πρακτική διάσταση της παρέμβασης στον δημόσιο χώρο: Δημιουργήθηκε ένας χώρος κίνησης, ψυχαγωγίας, ανάπαυσης αλλά και ένας τουριστικός πόλος έλξης. Στον τελευταίο σταθμό εκπέμπεται μια ακτίνα λέιζερ. Οι αρμόδιοι αρχικά ήθελαν να φτιάξουν ένα στάδιο, το οποίο όμως θα εμπόδιζε τη θέα προς το ποτάμι Ουάζ. Ο καλλιτέχνης κατέληξε σε ένα υπερυψωμένο επίπεδο που εναρμονιζόταν με το περιβάλλον. Οι αρμόδιοι αντέδρασαν γιατί σπαταλήθηκαν πολλά χρήματα για να φτιαχτεί κάτι που, κατά τη γνώμη τους, υπήρχε ήδη. Ο επισκέπτης, όμως, αφού διασχίσει μια μεγάλη γεωμετρική πλατφόρμα, καταλήγει σε ένα υπαίθριο... μπαλκόνι, απ' όπου μπορεί να θαυμάσει το μεγαλείο της φύσης». Φανταστείτε τώρα έναν νόμο ο οποίος θα μπορούσε να επιβάλει στον εργολάβο της Αθήνας να χτίσει στη θέση μιας πολυκατοικίας μια τεράστια βεράντα για να αγναντεύουν οι πολίτες τον Αργοσαρωνικό... ●